

Hodnocení ropné bezpečnosti České republiky

Evaluation of Oil Security of the Czech Republic

René Nastoupil

Abstrakt: Článek se zabývá hodnocením stavu ropné bezpečnosti v České republice a opatřeními, která by měla být přijata k jejímu dalšímu zvýšení. Pozornost věnuje významu ropy v energetickém mixu České republiky, její ropné závislosti a mezinárodní spolupráci v oblasti ropné bezpečnosti. Dále nouzovým zásobám ropy a ropných produktů a jejich použití a opatřením k omezení spotřeby těchto komodit.

Abstract: The article deals with the evaluation of the state of oil security in the Czech Republic and measures, which should be taken to increase it. The attention is paid to the importance of the crude oil in the energy mix of the Czech Republic, its oil dependency and international cooperation in the area of oil security. Further, it focuses on the emergency stocks of the crude oil and petroleum products and to their use and to the oil demand restraint measures.

Klíčová slova: Ropná bezpečnost; ropa; ropné produkty; stav ropné nouze; nouzové zásoby; přidělový systém; energetická bezpečnost; bezpečnostní hrozby; bezpečnostní politika.

Key words: Oil security; Crude Oil; Petroleum Products; Oil Emergency; Emergency Stocks; Rationing systém; Energy Security; Security Threats; Security Policy.

ÚVOD

Nedávno skončený Bruselský summit NATO věnoval pozornost, kromě celé řady jiných bezpečnostních otázek, rovněž energetické bezpečnosti. Tu považuje za nedílnou součást společné bezpečnosti Aliance. Summit mj. zdůraznil, že stabilní a spolehlivé dodávky energií, diverzifikace jejích přepravních tras, dodavatelů a energetických zdrojů a vzájemná propojenost energetických sítí jsou mimořádně důležité pro zvýšení odolnosti Aliance proti politickému a ekonomickému nátlaku. Přestože za tuto problematiku jsou primárně odpovědné vlády jednotlivých členských států, vývoj v oblasti energetiky může mít vážné politické a bezpečnostní důsledky pro celou Alianci a partnerské země.¹

Jaká je tedy situace ČR z hlediska ropné bezpečnosti, která představuje velmi důležitou součást energetické bezpečnosti státu. Samotnou ropnou bezpečnost je možné definovat různými způsoby. Stručně a přitom poměrně výstižně ji definuje např. Mezinárodní energetická agentura (IEA). Podle ní je ropná bezpečnost nepřerušovaná dostupnost ropy za přijatelnou cenu. Z dlouhodobého hlediska jde především o včasné investice do zásobování ropou, které jsou v souladu s ekonomickými a environmentálními požadavky. Z krátkodobého hlediska pak jde o schopnost systému zásobování ropou reagovat rychle na narušení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou.²

1 VÝZNAM ROPY

V současnosti, kdy je mezinárodní bezpečnostní prostředí ovlivňováno řadou zcela nových technologií a novými energetickými zdroji se může zdát problematika ropné bezpečnosti jako poněkud zastaralá nebo dokonce nerelevantní. Není tomu tak. Podíl ropy a ropných produktů v energetickém zdrojovém mixu představuje v ČR dlouhodobě přibližně 20 procent. V posledních několika letech se dokonce tento podíl ještě mírně zvýšil. Ropa zůstává v ČR i nadále velmi významným zdrojem primární energie, a to přesto, že se bude její spotřeba v dlouhodobém horizontu postupně mírně snižovat.³

Ropa je využívána především v odvětví dopravy. Z predikce spotřeby pohonných hmot v tomto odvětví vyplývá, že u benzínu a nafty dojde k mírnému poklesu spotřeby.

1 Brussels Summit Declaration. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156624.htm

2 IEA. Energy Security. Dostupné z: <https://www.iea.org/topics/energysecurity/>

3 Podle Světového energetického výhledu za rok 2016 (World Energy Outlook 2016), který pravidelně zpracovává IEA, zůstanou fosilní paliva, zejména ropa a zemní plyn, do roku 2040 jedním ze základů energetických systémů. Podíl ropy v globálním energetickém mixu se však bude snižovat. Postupně se bude snižovat i poptávka po ropě. Její spotřeba by v roce 2040 mohla celosvětově dosáhnout přibližně 103,5 mb/d. Na této spotřebě se bude nejvíce podílet nákladní silniční doprava, námořní doprava, letecká doprava a petrochemický průmysl, u kterých je velmi omezená možnost nahrazení ropy alternativními zdroji. Celosvětová spotřeba pohonných hmot u osobních automobilů se sníží, a to přesto, že se jejich počet kolem roku 2040 zdvojnásobí. Důvodem bude zejména výrazné zvýšení energetické účinnosti motorů, využití biopaliv a vyšší podíl elektromobilů.

Naopak k mírnému zvýšení spotřeby dojde u zkapalněného ropného plynu (LPG) a k výraznému zvýšení u stlačeného zemního plynu (CNG). Podíl LPG a CNG však bude i v roce 2020 tvořit řádově pouze několik procent celkové spotřeby.

2 LEGISLATIVA ROPNÉ BEZPEČNOSTI

Česká republika má pro oblast ropné bezpečnosti poměrně velmi dobře rozpracovanou legislativu, která odpovídajícím způsobem reflektuje legislativu EU. Na ni pak navazuje soubor dalších, zejména koncepčních a plánovacích dokumentů různých úrovní řízení. Velmi důležitým dokumentem je v této souvislosti Státní energetická koncepce ČR. Na odpovídající úrovni je i mechanismus reakcí na nouzové situace, jehož jádrem je Národní organizace pro společný postup za stavu ropné nouze (NESO).

Rozhodujícím legislativním dokumentem je zákon č. 189/1999 Sb. (zákon o nouzových zásobách ropy). Dále vyhláška č. 165/2013 Sb., o druzích ropy a skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a vykazování nouzových zásob ropy. Z legislativy EU je to pak především Směrnice Rady 2009/119 ES, kterou se členským státům ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy nebo ropných produktů.

Z výše uvedené legislativy vyplývá pro ČR především povinnost vytvářet a udržovat nouzové zásoby ve výši odpovídající nejméně 90 dnům průměrného denního čistého dovozu referenčního roku. Nejméně jednu třetinu těchto nouzových zásob musí tvořit jeden nebo více z přesně vymezených ropných produktů. Jedná se zejména o motorový benzin, letecký benzin, tryskové palivo benzinového typu, tryskové palivo petrolejového typu, motorovou naftu, topný olej a LPG.

NESO

Národní organizace pro společný postup za stavu ropné nouze je poradním orgánem předsedy Správy státních hmotných rezerv (SSHR). Zabezpečuje rovněž koordinaci nouzových vnitrostátních opatření, součinnost s domácím petrochemickým průmyslem a koordinaci s nouzovými opatřeními IEA a EU.

V případě hrozícího nebo reálného nedostatku ropy navrhuje NESO opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů a čerpání nouzových zásob. Předsedovi SSHR doporučuje předložit vládě návrh na vyhlášení stavu ropné nouze. Shromažďuje, ve spolupráci s Českým statistickým úřadem a ministerstvem průmyslu a obchodu, nezbytné statistické údaje, např. o dovozu, vývozu, zpracování a prodeji ropy a ropných produktů a zásobách ropného průmyslu.

Organizačně tvoří NESO tři pracovní skupiny – pracovní skupina ústředních správních úřadů, skupina České asociace petrolejářského průmyslu a obchodu (ČAPPO) a pracovní sekretariát.

3 ROPNÁ BEZPEČNOST EU

Ropná bezpečnost ČR je velmi úzce provázána s ropnou bezpečností EU. Evropská unie je přitom závislá z více než 50% na dodávkách surovin pro výrobu energií. Nejvyšší je její závislost právě na dovozu ropy. Ta dosahuje téměř 90%.⁴

Nejvýznamnějším vývozcem ropy do zemí EU je stále Rusko (32 procent). Na dalším místě je Norsko (12,4%), Irák (8,3%), Saúdská Arábie (7,8%), Kazachstán (6,8%), Nigérie (5,7%) a Ázerbájdžán (4,5%).⁵

Přes výrazný pokrok v diverzifikaci dodavatelů jsou některé země střední a východní Evropy stále plně nebo z velké části závislé na dodávkách ropy z Ruska. I zde se však situace postupně mění. V Polsku se např. snížil podíl ropy z Ruska z 96% v roce 2012 na 75% v roce 2017. Rozdíl kompenzovalo Polsko nákupy v Saúdské Arábii, Íránu a Spojených státech, i když za vyšší ceny.⁶

Bezpečnostním rizikem závislosti EU na dodávkách ropy je skutečnost, že řada zemí, které tuto surovinu do EU vyváží nebo jsou pro tuto surovinu transitními zeměmi, se vyznačuje politickou a velmi často i bezpečnostní nestabilitou. Někteří vývozci energií zase využívají svého dominantního postavení na trhu k politickým cílům. Nejedná se přitom jenom o Rusko, ale také např. o Saúdskou Arábii nebo jiné ropné státy Blízkého a Středního východu.

Dobrou zprávou je, že bezprostřední ohrožení dodávek ropy z Ruska do EU zatím nehrozí. Aspektem, který je však nutné pozorně sledovat je závislost rafinérského průmyslu na ruské ropě, vyšší koncentrace v ruském ropném průmyslu a větší vlastnické podíly ruských ropných společností v rafinériích EU.⁷

Celkově by ke zvýšení energetické bezpečnosti EU mělo z dlouhodobého hlediska přispět zejména zvýšení energetické účinnosti, zvýšení výroby energie v EU, diverzifikace dovozců energií a jejich přepravních tras, dokončení výstavby vnitřního energetického trhu EU a dokončení výstavby chybějící infrastruktury k rychlé reakci na přerušení dodávek. Dále pak možnost přesměrování toků energií v rámci EU a posílení mechanismů reakcí na krizové situace, mechanismů solidarity a posílení ochrany kritické energetické infrastruktury.

⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Evropská strategie energetické bezpečnosti. Brusel: EU, 28. 5. 2014.

⁵ Eurostat, 23. května 2018, stav v roce 2016.

⁶ Čerpá jinde. Polsko snižuje závislost na ruské ropě. *Týden*. 8. 5. 2018. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/svet/cerpa-jinde-polsko-snižuje-zavislost-na-ruske-rope_479148.html

⁷ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Evropská strategie energetické bezpečnosti. Brusel: EU, 28. 5. 2014.

4 ZÁVISLOST ČR NA DOVOZECH ROPY

Česká republika je na dovozech ropy prakticky zcela závislá. Domácí produkce ve výši přibližně 130 tis. tun (v roce 2017) je z hlediska ropné bezpečnosti země zanedbatelná. Česká republika dovezla v roce 2017 celkem 7,8 mil. tun ropy. Rusko se na tomto dovozu podílelo 52,5 %. Následoval Ázerbájdžán – 31,0 % a Kazachstán – 13,0 %. Další ropy pak ČR dovezla ze Saúdské Arábie, Alžírsko a Maďarsko.⁸ Podíl Ruska na dovozu ropy do ČR od roku 2005, kdy dosahoval 71,1 %, však postupně klesá.

Do České republiky se ropa dostává dvěma ropovody. Z východu, tj. z Ruska, je to ropovod DRUŽBA. Ze západu je to ropovod IKL, kterým teče ropa, kterou z italského přístavu Terst přepravuje ropovod TAL. Na něj je ropovod IKL napojen v německém Ingolstadtu. Ropovodem DRUŽBA se přepravuje přibližně 55 % ropy, ropovodem IKL pak 45%.⁹

Provozovatelem ropovodu DRUŽBA na území ČR a ropovodu IKL je společnost MERO ČR, která je ve stoprocentním vlastnictví českého státu. Ta také provozuje Centrální tankoviště ropy v Nelahozevsi (přibližně 20 km severně od Prahy).

Téměř stoprocentní závislost ČR na dovozech ropy představuje samozřejmě bezpečnostní riziko. Provoz ropovodu DRUŽBA by mohl být např. výrazně omezen nebo dokonce přerušen spory mezi Ruskem a Ukrajinou. Nelze vyloučit ani technické problémy. Zatímco ruská a běloruská část ropovodu je v poměrně dobrém technickém stavu, Ukrajina do ropovodu DRUŽBA příliš neinvestuje.¹⁰

Přerušení dodávek z ropovodu DRUŽBA by bylo možné částečně vykrýt zvýšením dodávek ropovodem IKL. Ten má celkovou kapacitu až 10 mil. tun ropy ročně. Problémem je však kapacita ropovodu TAL, na který IKL navazuje. Podíl České republiky na této kapacitě je maximálně 4,5 mil. tun. Spotřeba ropy v ČR, jak již bylo uvedeno, je přitom 7,5 až 8 mil. tun ročně.

Dalším alternativním řešením je využití části kapacity ropovodu ADRIA. Jedna z jeho větví vede z Chorvatska přes Maďarsko na Slovensko (propojení Százhalombatta – Šahy). Odtud by se pak mohla ropa dostat ropovodem DRUŽBA do ČR. Tato alternativa byla teoreticky procvičována mj. při cvičeních zemí V4. Pravdou však je, že prakticky použita zatím nikdy nebyla.

Mimořádně negativní vliv na dodávky ropy do ČR by mohlo mít rovněž např. uzavření Hormuzského průlivu (Perský záliv) nebo průlivu Bab-el-Mandab (mezi Rudým mořem a Adenským zálivem). Právě tyto scénáře považuje IEA za prakticky největší možné ohrožení ropné bezpečnosti ve světě. Výsledkem by bylo výrazné zvýšení poptávky nad nabídkou na světových trzích vedoucí k prudkému růstu cen ropy, se všemi negativními důsledky, které jsou s takovým vývojem spojeny.

Vážným problémem, zejména pro zásobování vnitřního trhu s pohonnými hmotami, se mohou za určitých okolností stát také plánované nebo neplánované odstávky rafinérií v ČR a okolních státech.

⁸ Podle ČSÚ ze dne 25. 5. 2018.

⁹ BRUNA, Stanislav. Poptávka po ropě byla vloni rekordní. *Pro-Energy*. 2018, č. 1, s. 72.

¹⁰ Tamtéž.

5 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Při řešení problematiky ropné bezpečnosti spolupracuje ČR velmi úzce s relevantními mezinárodními organizacemi, zejména s EU, IEA a Severoatlantickou aliancí. Významná je rovněž spolupráce v rámci ročních koordinačních zasedání ústředních správců zásob (ACOMES).

Česká republika aktivně působí, prostřednictvím SSHR a ministerstva průmyslu a obchodu, v Koordinační skupině Evropské komise pro ropu a ropné produkty (OCG), ve Stálé skupině IEA pro nouzové stavy (SEQ) a v aliančním Výboru pro pohonné hmoty (NATO PC).

Pozornost EU a IEA je v současnosti zaměřena na přizpůsobení celého systému držení nouzových zásob ropy a ropných produktů globálním změnám ve vývoji energetiky a novým podmínkám na světových trzích s ropou.¹¹

V rámci EU se jedná především o změny těch částí Směrnice Rady 2009/119/ES, které se týkají výpočtu závazku na držení zásob. Samotná minimální výše držných zásob, která je, jak již bylo uvedeno, stanovena na 90 dnů, se měnit nebude. Výrazně zjednodušen však bude vlastní výpočet tohoto závazku, který je v současnosti poměrně složitý a je spojen se značnými skokovými změnami v požadavcích na držení zásob. Novelizovaná směrnice by měla být přijata Evropskou komisí do konce roku 2018. Její transpozice do národních právních systémů by se měla uskutečnit do konce roku 2019.

V rámci IEA pak jde zejména o optimalizaci požadavků na držení zásob vyplývajících ze Smlouvy o mezinárodním energetickém programu, včetně zjednodušení souvisejících výpočtů (metodika těchto výpočtů se částečně liší od metodiky uplatňované v EU). Dále pak jde o širší zapojení partnerských zemí, především Číny, Indie, Indonésie a Brazílie. Předpokládá se, že větší zapojení partnerů do společného postupu při řešení výpadků dodávek ropy velkého rozsahu by výrazně snížilo zátěž stávajících členských zemí IEA.

6 NOUZOVÉ ZÁSoby

Vytváření, udržování a použití nouzových zásob ropy a ropných produktů v ČR zajišťuje Správa státních hmotných rezerv. Ta má k dispozici v současné době přibližně dva miliony tun ropy a ropných produktů. Polovinu z tohoto množství tvoří ropa, druhou polovinu pak různé ropné produkty, zejména nafta a benzin. Výše nouzových zásob je mírně pod hranicí minimální výše 90 dnů stanovené legislativou ČR a legislativou EU.

¹¹ Podle Světového energetického výhledu za rok 2017 se výrazně změní tradiční směry obchodů s ropou. Severní Amerika se stane do roku 2040 druhým největším vývozcem. Ve stejné době se výrazně zvýší spotřeba ropy v Tichomořské oblasti Asie. Vývoz ropy ze Středního východu se do roku 2040 mírně zvýší (z přibližně 21 mb/d na 22 mb/d). Vývoz ropy z Afriky a Ruska se naopak sníží.

Pro srovnání. Celkové nouzové zásoby ropy a ropných produktů v rámci EU jsou ve výši 102 dnů. Finsko má tyto zásoby např. ve výši 171, Řecko ve výši 117 a Španělsko ve výši 105 dnů. V Rakousku představují nouzové zásoby 97, v Německu 103 a v Belgii 106 dnů.¹²

Pokles zásob pod 90 dní je spojen s povinností členského státu EU, resp. IEA, informovat o této skutečnosti EU (IEA). V krajním případě má Soudní dvůr Evropské unie pravomoc ukládat pokuty, popř. další sankce jednotlivým členským státům za neplnění ustanovení Směrnice Rady 2009/119/ES. Mezinárodní energetická agentura sankce ukládat nemůže. I v tomto případě se však jedná o politicky velmi citlivou záležitost, která musí být odpovídajícím způsobem zdůvodněna a zejména musí být stanovena opatření k nápravě situace.

V nouzových zásobách má ČR v současnosti výhradně ruskou ropu typu REBCO¹³. Ta se zpracovává pouze v rafinérii v Litvínově. Rafinérie v Kralupech nad Vltavou zpracovává lehkou nízkosirnou ropu. Zařazení nízkosirné ropy do nouzových zásob by tak umožnilo, kromě diverzifikace zdrojů, rovněž využít pro zpracování nouzových zásob kapacity obou rafinérií na území ČR. Požadavek na zvýšení podílu lehké ropy vyplývá mj. i ze Státní energetické koncepce ČR a je jedním z doporučení IEA pro ČR z roku 2014.¹⁴

Velmi důležitým úkolem je zajistit možnost rychlého zpracování nouzových zásob ropy. V této souvislosti bude nezbytné uzavřít novou smlouvu o zpracování ropy ve stavu ropné nouze mezi SSHR a společností PKN Orlen. Ta by měla nahradit stávající smlouvu, kterou SSHR uzavřela v roce 2013 se společností Unipetrol RPA. Nová smlouva by měla lépe odrážet vývoj v oblasti ropného hospodářství a potřeby ČR.

6.1 Skladování nouzových zásob

Ke skladování nouzových zásob ropy a ropných produktů využívá ČR především kapacity dvou klíčových ochraňovatelů - společnosti MERO ČR a ČEPRO. První společnost zajišťuje skladování ropy, druhá pak skladování ropných produktů.

Společnost MERO ČR provozuje aktuálně celkem 16 nadzemních nádrží s celkovou kapacitou 1,55 mil. m³ umístěných v Centrálním tankovišti ropy v Nelahozevsi. Dále provozuje čtyři nádrže o celkové kapacitě 200 tis. m³ umístěné na tankovišti ve Vohburgu v SRN. Ty patří dceřiné společnosti MERO Germany AG.

Společnost ČEPRO provozuje 17 skladovacích zařízení (více než 500 nádrží, včetně 14 podzemích), s celkovou kapacitou 1,75 mil. m³.

Všechna skladovací zařízení společnosti ČEPRO, kromě jednoho, jsou propojena moderním produktovodním systémem s rafinériemi v Litvínově a Kralupech nad Vltavou

¹² Eurostat, 23. května 2018, stav k 31. lednu 2018.

¹³ Russian Export Blend Crude Oil. Jedná se o ruskou exportní směs těžké sirné ropy z oblasti Uralu a Volhy a lehké ropy ze západní Sibiře.

¹⁴ Emergency Response Review of the Czech Republic. IEA, May, 2014.

a slovenskou rafinérií Slovnaft.¹⁵ Skladovací zařízení umožňují v různém rozsahu rovněž nakládání a vykládání automobilních a železničních cisteren.

Ke skladování nouzových zásob ropy a ropných produktů využívá SSHR v menší míře rovněž skladovací kapacity rafinérií v Kralupech nad Vltavou a v Litvínově a některých dalších menších ochraňovatelů. Skladovací kapacity SSHR v Heřmanově Městci jsou využívány pouze pro potřeby AČR. Ropné produkty, které jsou v tomto skladu uloženy, nejsou započítávány do požadovaných 90 dní.

6.2 Použití nouzových zásob

Použití nouzových zásob je úzce svázáno s vyhlášením stavu ropné nouze a o obojím rozhoduje pouze vláda. Použití nouzových zásob znamená jejich uvolnění formou prodeje, půjčky nebo převodu příslušnosti hospodařit.

Nouzové zásoby budou zpravidla použity v reakci na vážné poruchy v zásobování domácího trhu ropnými produkty (pohonnými hmotami) jako důsledku narušení dodávek ropy velkého rozsahu. Toto narušení dodávek bude mít velmi pravděpodobně regionální nebo globální charakter a bude vyžadovat společný postup EU, resp. IEA. Společný postup zjednodušeně znamená, že jednotlivé členské státy EU, resp. IEA společně a koordinovaně uvolní na trh (na základě výše jejich podílu) takové množství ropy (ropných produktů), které vykryje její výpadek na světovém trhu.

Naposledy se tak stalo v červnu 2011, kdy IEA uvolnila ze zásob členských států celkem 60 milionů barelů, aby vykryla výpadek dodávek ropy z Libye. Ten byl způsoben složitou politickou a bezpečnostní situací v zemi, která vedla ke snížení dodávek libyjské ropy na světové trhy ve výši 1,6 mb/d.

Problematika společného postupu při narušení dodávek ropy velkého rozsahu je obsahem pravidelných cvičení v rámci IEA. Ta přitom velmi úzce spolupracuje s EU. Zatím poslední takové cvičení – ERE 9 (Emergency Response Exercise) proběhlo ve dvou etapách – počátkem roku 2018 v jednotlivých členských státech a v červenci v sídle IEA v Paříži. Velmi podobná problematika je procvičována i v rámci zemí V4. Naposledy v březnu 2018 v Budapešti.

Nouzové zásoby může vláda použít rovněž v případě krátkodobých, ale vážných poruch v zásobování domácího trhu jako důsledku přerušení výroby v rafinériích na území ČR. Příkladem mohou být plánované odstávky výroby, požáry nebo průmyslové havárie.

Zkušenosti z roku 2016, kdy došlo k významnému výpadku ve výrobě rafinérií na území ČR, však ukazují, že tržní prostředí umožňuje vyřešit takové situace zpravidla bez zásahu státu, tj. bez použití jeho nouzových zásob. To však platí pouze v případě, že činnost rafinérií v okolních státech není nijak narušena.

¹⁵ Rafinérie v Litvínově a Kralupech nad Vltavou patří společnosti UNIPETROL RPA, s.r.o. - RAFINÉRIE, odštěpný závod. Jejím jediným akcionářem je rafinérská a petrochemická skupina UNIPETROL, která je součástí polské rafinérské a petrochemické skupiny PKN Orlen. Roční kapacita obou českých rafinérií je dohromady přibližně devět milionů tun ropy. Z toho na rafinérii v Kralupech nad Vltavou připadá 3,3 mil. tun. Slovenská rafinérie Slovnaft, a.s. je součástí maďarské skupiny MOL Group.

7 PŘÍDĚLOVÝ SYSTÉM

Důležitou součástí mechanismu reakcí na nouzové situace je soubor opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů. Těchto opatření je celá řada – od relativně jednoduchých, jakými jsou např. sdílení vozidel a vytváření podmínek pro širší využívání veřejné dopravy, až po opatření poměrně velmi složitá. Jedním z nich je bezesporu zavedení přídělového systému. Ten v podmínkách ČR předpokládá mj. využití Karet SSHR a přídělových lístků na odběr pohonných hmot.

Karty SSHR jsou určeny především pro vybrané složky integrovaného záchranného systému, ozbrojené síly (vybrané složky), ozbrojené bezpečnostní sbory a krizové orgány ústředních správních úřadů a krajských úřadů. Přídělové lístky jsou určeny jak pro právnické, tak i pro fyzické osoby. Opravňují je k nákupu odpovídajícího množství pohonných hmot, a to za cenu tržní nebo cenu stanovenou v rámci regulačních opatření ministerstva financí.

Problematika opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů je rozpracována v Typovém plánu – Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu. Jeho gestorem je SSHR. Přídělový systém je v současnosti rozpracováván Správou státních hmotných rezerv v dokumentu – Příprava a zavedení přídělového systému.

ZÁVĚR

Stav ropné bezpečnosti ČR, zejména v oblasti legislativy a plánování řešení stavů ropné nouze, je na poměrně dobré úrovni. To mj. konstatují i pravidelná hodnocení ČR ze strany IEA a potvrzují to závěry mezinárodních cvičení k ropné bezpečnosti. Značnou výhodou, ve srovnání s některými jinými státy EU, je existence vládou řízeného ústředního správce zásob. Další výhodou je skutečnost, že ve srovnání s řadou, zejména východoevropských států EU, má ČR vybudovanou poměrně moderní infrastrukturu výroby, skladování a distribuce ropných produktů.

Hlavním nedostatkem ropné bezpečnosti ČR jsou však relativně nízké nouzové zásoby ropy a ropných produktů a neodpovídající druhové složení skladované ropy.

V následujícím období bude proto nutné věnovat pozornost především:

- Doplnění nouzových zásob nad hranici 90 dnů průměrného denního čistého dovozu referenčního roku. Z krátkodobého hlediska by se mělo jednat o minimálně 97 dnů. Dlouhodobým cílem by pak mělo být dosažení hodnoty 120 dnů, v závislosti na ekonomických možnostech státu.
- Vytvoření odpovídajícího podílu lehké (nízkosírné) ropy v nouzových zásobách. Mohlo by se jednat např. o ropu typu AZERI Light, kterou je možné zpracovávat v rafinérii v Kralupech nad Vltavou. Ke zpracování nouzových zásob ropy by tak bylo možné využít kapacity obou rafinérií na území ČR.
- Aktivnímu zapojení ČR do přípravy změn základních dokumentů ropné bezpečnosti v rámci EU a IEA a jejich transpozici do právního systému ČR. Jedná se především o změny Směrnice Rady 2009/119/ES a případné změny Smlouvy o mezinárodním energetickém programu.

- Dopracování Přípravy a zavedení přidělového systému, jako jednoho z rozhodujících dokumentů v oblasti nouzového omezování spotřeby ropy a ropných produktů.

Autor: ***Ing. René Nastoupil, CSc. (plk. v zál.),** narozen 1956. Je absolventem VVŠ PV Vyškov a VA Brno. Působil na základních velitelských funkcích u výcvikových a školních jednotek a odborných a řídicích funkcích v Ústředním vědeckoinformačním středisku GŠ, Ústavu obranných studií MO, Sekci obranné politiky MO, v oblasti analýz bezpečnostních rizik resortu obrany a aliančních strukturách v Bruselu. Vojenskou činnou službu ukončil v roce 2013. V současnosti působí jako vedoucí oddělení ropné bezpečnosti na Správě státních hmotných rezerv.*

Jak citovat: NASTOUPIL René. Hodnocení ropné bezpečnosti České republiky. *Vojenské rozhledy*. 2018, 27 (4), 134-143. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.